

Guð ella heimurin

Prædikan, sum Niels Pauli Danielsen, sóknarprestur, helt á Norðoyastevnu 1997, 1. s.e. trin., í Klaksvíkar kirkju:

Prædikutekstur: Luk. 16, 19-31.

Bøn fyrri prædiku:

Tað var tætt við, at føtur mínir snávaðu, tað vantaði lítið, at eg gleið útav. Harri. Men Tú hevur tikið í mína høgru hond. Tú leiðir meg við Tínun ráðum og tekur meg síðan til dyrdar. Hvønn havi eg annars í himni, bert eg eri hjá Tær, leggi eg einki í heimin! (úr 73. sálmi).

Tað sigst um Fjúrthandi Ludvík í Fraklandi, at eingin slapp at nevna deyðan, meðan hann var hjá. Einaferð kom tó presturin í hirið hansara at siga: »Øll skulu doyggja!« Og kongurin skuldi hyggja so hvassliga upp á prestin, at hesin tók aftur í aftur: »Næstan øll, tygara hátign!«

Men ikki fekk kongurin deyðan og vesaladómin burtur við at skava útyvir og krógva hann.

Tað fekk ríki maðurin heldur ikki. Hann livdi, sum var hvørki deyði ella nakar møguleiki fyrri glatan til, líka til hann var komin út í tað sjálvur, men tá var ov seint, sigur líknilið okkum, dýpið vordðið ov stórt, so at ikki slaptst yvirum.

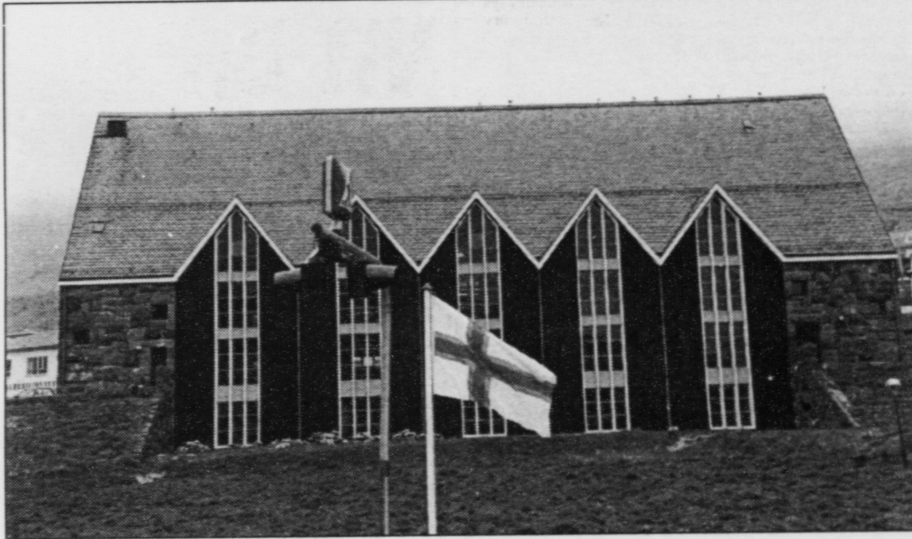
Tað er nú, tað má henda, meðan tú livir her á fold, at tú mást venda um og leita til Hansara, sum er bót fyrri syndir okkara, og hava tað samband við Guð og við næstan, sum einki liv - skal tað vera nakað veruligt liv - fær verið fyrriuttan.

Trinitatis-tíðin við tí grøna litinum minnir okkum alla tíð á henda vøkstur sum kristin menniskju. Og nógvir av prædikutekstunum í trinitatis-tíðini fara fram í tí samanhangi, har Jesus er á veg niðan til Jerúsalem's fyrri seinastu ferð. Soleiðis við hesum tekstunum í dag hin fyrsta sunnudagin eftir trinitatis. Tað er góð meining í tí, tí at líka-sum trinitatis-tíðin endar kirkjuárið, soleiðis verður tyngdin í tekstunum í trinitatis-tíðini tikið úr endanum á lívi Jesusar.

Í tekstunum í dag sigur Jesus frá líknilsum, sum eru vend ímóti teimum peningakeru farisearunum. Allur 16. kapitulin hjá Lukasi er ein uppperð við fariseararnar og peningagirnd teirra. Mammon er gudur teirra - og okkara við nóg meira, enn vit halda. Men til eru eisini aðrar girndir enn peningagirndin.

Allar hesar girndir hava tað til felags, at tær tróðka Guð burtur úr lívi menniskjans, og júst tí eru tær so vandamiklar. Tær gera seg sjálvar til Guð.

Líknilið her verður kallað líknili um ríka mann og

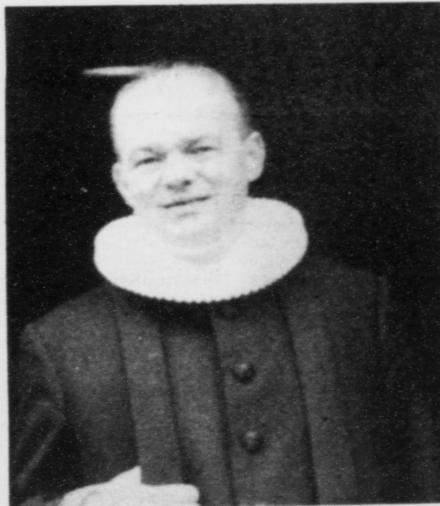
Lázarus, men tað er spurningurin, um líknilið ikki heldur átti at titið søgan um teir 6 heiggjarnar, teir, sum líkjast okkum, teir, sum ikki kunnu og ikki vilja hoyra um tann tvørliga næstrakerleika, heldur ikki um onkur reis upp frá deyðum.

Í staðin fyrri at óttast og elskað Guð og soleiðis vera »rík í Guði«, sum teksturin lisin frá altarinum, segði, gerst menniskjan rík í egnum girndum og soverðnum, sum bara førir burtur frá Guði og burtur frá næstanum.

Guð ella heimurin havi eg sett sum yvirskrift henda sunnudagin. Noyðist tað at vera mótsætningur? Noyðist ein at velja?

Fyrst av øllum mugu vit gera okkum greitt, hvat ið hugsað verður um við »heiminum« í hesum samanhangi. Tað er ikki tann heimur, sum Guð hevur skapað. Hann er góður. Jørðin øll er full av dyrd Guðs. Tað finst nakað gott, sum kemur frá Guði, í sól-skininum og blómum, í arbeiðsgleðini og foreldralukkuni, í sunnum líkam og góðum látri. Tíðt hevur tú rætt til at gleðast um. Tú gevur Guði ongan heidur við at vanvirða tað.

Men við »heiminum« meinir Halgabók ofta nakað annað. Tað plagar at verða kallað hesin heimurin, og tað merkir hesin falni heimurin, tann heimur, sum hevur gjørt uppreistur ímóti Guði; alt tað í tilveruni, sum ikki vil lýða Guð og vera so, sum Guð vildi. Tað er eitt slag av móð-heimi, ein mótsætningur til Guðs góða

heim. Hann verður stýrdur av »høvdinganum« í hesum heimi, hann, sum eisini verður kallaður Oyðileggjarin, Manndráparin ella Figgindin, tí at vera hansara er at oyðileggja, avskepla, spilla, plága og drepa.

Valið millum Guð og heiminn kann sostatt týskast lætt. Men tað er tað ikki. Oyðileggjarin hevur jú einki ímóti at lata okkum - fyrribils - njóta av Guðs góðu gávum, bara vit ikki spyrja eftir Guði sjálvum. Hjá honum ræður tað um at halda okkum burtur frá Guði og ansa eftir, at vit einki hava við Frelsaran at gera og ikki koma undir ávirkan Andans. Fallið er

har jú longu. Vit eru longu burtur frá Guði, alt síðan Freistarin fekk ein veðrætt í vøru okkara. Verður eingin broyting, eingin umvend-ing, er tað hann, sum hevur sigrað. Tað er nóg mikið, at tú livir sum hin ríki maðurin. Tað stendur ikki skrivað, at hann var ein vónalig menniskja. Hann gjørdi sum fólk gera flest: Hann gleiddist við lívið, hann hevði hugna í mati og klæðum, hann var glaður saman við vinum sínum. Hann hugsaði ikki bara um seg sjálvum. Vissuliga gloymdi hann biddaran Lázarus - men hvør kundi taka sær av øllum vesalingum? Þóður sínar hevði hann í øllum før-

um í huganum. Hann hugsaði um teir eisini í helheimi.

Tó gekk tað, sum tað gekk. Tað var eitt, hann gloymdi: Guð!

Mósesi og profetunum - orði Guðs - spurdi hann ikki eftir. Tær heilsanir, sum Guð sendi honum, legði hann ongantið f. Eitt vantaði honum - og júst tað var hitt eina neyðuga.

Líknilið skal minna okkum á fyrsta boð, at tú mást ikki hava aðrar gudar. »Hoyr Israel! Harrin, vár Guð, Harrin er ein. Og tú skalt elska Harran, Guð tín, av øllum hjarta tínum og av allari sál tíni og av øllum huga tínum og av øllum mátti tínum - og tú skalt elska næsta tín sum sjálvan teg.«

Ríki maðurin gjørdi hvørki av hesum og endaði tí har, sum eingin innast inni vil enda. Hann læt seg lumpa, gav ikki orði Guðs ans og varnaðist tí heldur ikki næstan við dyr sínar.

Ríki maðurin er tú og eg, sum hava fyrri neyðini at ganga í okkum sjálv, venda um og biðja um fyrigiving - og fáa hana frá Jesu - og eiga at bera okkum øðrvísi at ímóti næstanum undir lið okkara. Tað kann vera ein hjúnafelagi, tað kann vera ein börir ella systir, foreldur ella børn, granni, bygðafelagi ella landsmaður, sum treingir til okkara hjálp í hesum tíðum, har so nóg vilja taka stuðlarnar undan hjúnalagnum, familjuni og temum smá.

Tey eru gávur frá Guði, sett undir lið okkara fyrri at gleða okkum.

Hvussu verða hesar gávur

viðfarnar?

Jesus ávarar teir peningakeru fariseararnar ímóti Mammon-gudinum. Hesa ávaring kunnu vit eisini taka til okkara.

Men tað er ikki víst, at Jesus fyrri okkum í dag ikki hevði tikið ein annan guð fram, sum tykist vera eins sterkur ella sterkari hjá okkum í dag. Hugsi her um orðini í epistlatekstinum, um at Guð er kræleiki, og tað, at summi halda, at kræleiki er tað sama sum sex og gera sex til gudin í okkara tíð.

Rámandi er oddagreinin í danska blaðnum »Weekendavisen« friggjadagin í farnu viku (23. mai) um ætl-anina at víga samkynd, har tað verður sagt: Tað tók tríati ár at gera sex til guð, kirkjuna til láters og hjúnalagið til háð og spott.

Hvat hjálp er í ríkiðomi, kirkju, sali, dóps- ella vigsluváttan, um tú ikki hevur Guð sum guð. Hvat hjálp er í Skriftini, um hon ikki er orð Hansara, men bara verður mett sum tíðarbund-ið mannaverk, tú til eina og hvørja tíð kannst broyta, alt eftir sum lagið nú einaferð er, so at tað mótsetta fæst burturúr. Hvat gagnar tað manni, um hann vinnur allan heiminn, men má bota afturfyrri við sál síni? Ella hvat skal maður geva í viðurlag fyrri sál sína? Frá deyðum kemur eingin og sigur okkum nakað, tí at Ein er longu komin, sum bað okkum halda sunnudag, varðveita orð síni og sakramenti, og meira fáa vit ikki. Men tað er eisini nóg mikið til frelsu.

Rætt er tað, sum Jóhannes apostul skrivur í brævi sín-um, at Guð er kræleiki, men tað er ikki víst, at tað er tað, sum vit skilja við kræleika. Menniskju hava tað fyrri at brongla alt so til. Tað er kræleiki, ið lifur saman við og fyrri tann, hann er góður við. Krossurin sigur til allar tíðir frá hesum kræleika, at so nóg kostaði tað Guði at vera góður við okkum.

Hvat kostar tað okkum at vera góð við næstan?

«...millum okkara og tykkara er staðfest eitt óført dýpi, til tess at tæy, sum vilja fara hiðani yvir til tykkara, ikki skulu kunna, og tæy haðani ikki heldur skulu fara higar til okkara». Tað er svar Abraham's til hin ríka manninn í helheimi, tá ið hann vil í samband við hin fátæka Lázarus. Fyrr hevði hann havt nógvar møguleikar til tað, tá ið Lázarus lá fyrri durum hansara, fullur í sárum. Men tá hevði hin ríki maðurin ongan hug. Hann hevði nóg illa sæð Lázarus. Hann rópti ikki og mótmælti ikki, gjørdi ikki kollveiting. Hann var lættur at koma frávið. Men nú